

VEGETACIJA REDA ISOËTETALIA I REDA
MAGNOCARICETALIA NA PODRUČJU
VUKOMERIČKIH GORICA

With Summary in English

NEDELJKA ŠEGULJA

(Institut za botaniku Sveučilišta u Zagrebu)

Primljeno, 21. 2. 1975.

Uvod

Vukomeričke se gorice (poznate još pod nazivom Kravarske gorice i Vukomeričko humlje) protežu između Save i donjeg toka Kupe. Iako se ne ističu svojom visinom, dominiraju donjim dijelom Pokuplja. Mnogobrojni blago zaobljeni i šumskom vegetacijom obrasli brežuljci postupno se spuštaju prema sjeveru, a prema istoku strmo silaze u pleistocensku nizinu Save. Na jugu Vukomeričke gorice prelaze u nisku močvarastu zavalu vukomeričkog Pokuplja, a na zapadu se preko horvaćanskog hrpta spajaju s žumberačko-plješivičkim masivom.

Geološko-petrografska podloga (gline, pijesci i šljunci) Vukomeričkih gorica svojim osobinama uvjetuju povećanu vlažnost nizinskog dijela terena. Dodamo li ovome i relativno visoku godišnju količinu oborina (1049—1097 mm), možemo lako zaključiti da na istraživanom području postoje povoljni uvjeti za razvoj močvarne vegetacije.

U toku florističkih i fitocenoloških istraživanja, koja sam u posljednje vrijeme izvršila na području Vukomeričkih gorica u okviru rada na doktorskoj disertaciji (Š e g u l j a 1974), detaljno su proučene sve biljne zajednice tog područja. Kratak sistematski pregled (popis) zajednica objavila sam u prethodnom saopćenju (Š e g u l j a 1973).

U ovom prilogu želim pobliže izvijestiti o rezultatima istraživanja vegetacije »niskih šiljeva« (*Isoëtetalia*) i »visokih šaševa« (*Magnocaricetalia*).

Metode rada

U svojim sam istraživanjima dosljedno primijenila metode fitocenološke škole Zürich-Montpellier (B r a u n - B l a n q u e t 1964).

Kratak prikaz istraživanih zajednica

Vegetacija »niskih šiljeva« i »visokih šaševa« zastupana je na području Vukomeričkih gorica, koliko sam do sada mogla utvrditi, ovim vegetacijskim jedinicama:

Red: **Isoëtetalia** Br.-Bl. 31

Sveza: *Nanocyperion flavescens* W. Koch 26
As. *Cyperetum flavescens* W. Koch 26

Red: **Magnocaricetalia** Pign. 53 (in Pign. 54)

Sveza: *Caricion rostratae* Bal.-Tul. 63
As. *Caricetum elatae* W. Koch 26
As. *Caricetum paniculatae* Wang. 16
As. *Caricetum acutiformis* Sauer 37

CYPERETUM FLAVESCENS W. Koch 26

Zajednica *Cyperetum flavescens* razvijena je na muljevitom, muljevito-pjeskovitom i povremeno poplavljenom staništu u dolini potoka Rečice (južno od mjesta Dubranec) — u središnjem dijelu Vukomeričkih gorica (Šegulja 1974). To je zajednica niskih busenastih terofita, koji poput gustog saga pokrivaju površinu tla.

Sastav zajednice. Floristički sastav zajednice *Cyperetum flavescens* prikazan je na tabeli 1. na temelju dvije fitocenološke snimke, koje potječu iz istog lokaliteta (potok Rečica, 26. 6. 1971, IV, V).

Zajednica je karakterizirana vrstom *Cyperus flavescens*.

Karakterističnih vrsta sveze, reda i razreda, u usporedbi s cjelokupnim florističkim sastavom zajednice, ima velik broj. To su: *Ludwigia palustris*, *Eleocharis acicularis*, *Juncus bufonius*, *Hypericum humifusum*, *Gypsophila muralis*, *Gnaphalium uliginosum*, *Sagina procumbens* i *Riccia fluitans*.

Pratilice su u sastavu zajednice slabo zastupane i s niskim stupnjem stalnosti i nazočnosti.

Iz spektra životnih oblika vrsta koje čine floristički sastav zajednice (sl. 1.a) vidimo da su 50% jednogodišnje biljke.

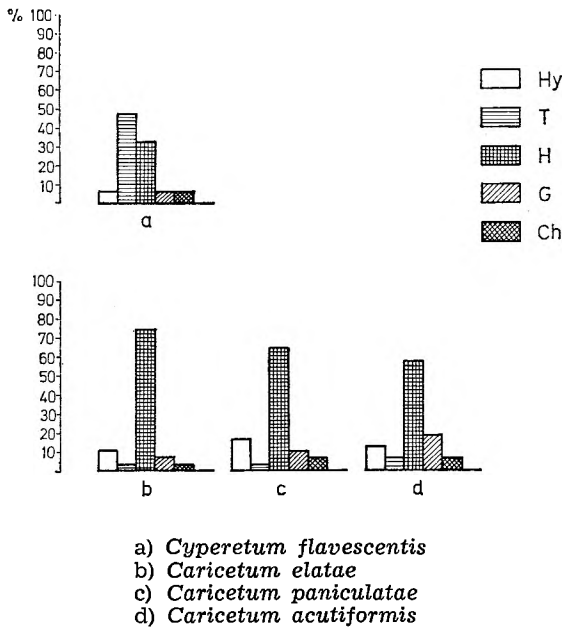
Asocijacija *Cyperetum flavescens* u sukcesivnom razvoju vrlo brzo prepušta mjesto drugim zajednicama. Na jednom dijelu staništa ove zajednice već nakon dvije godine razvila se vegetacija iz sveze *Agropyro-Rumicion*. Takvu sukcesiju zajednice *Cyperetum flavescens* spominje i Oberdorfer (1957).

CARICETUM ELATAE W. Koch 26

Zajednica ima busenasti izgled koji joj daje šaš — *Carex elata*. Zbog takva izgleda lako se prepoznaje i razlikuje od ostalih zajednica reda *Magnocaricetalia*.

Sastav zajednice. Floristički sastav zajednice prikazan je u tabeli 2. na temelju tri fitocenološke snimke, koje potječu iz ovih mjesta:

1. Jarak u polju — jugoistočno od sela Petrovec; (20. 9. 1972, V),
2. Uz jarak i u njemu na području zapadno od sela Jagodići; (18. 7. 1972, I),
3. Gusto obraslo područje uz kanal između sela Božurići i Jagodići. Vegetacija je visoka do 160 cm; (1. 7. 1971, IV).

Sl. 1. Spektar životnih oblika zajednica

Fig. 1. The spectrum of the life forms of the associations

Tabela 1. *CYPERETUM FLAVESCENTIS* W. Koch 1926

Životni oblici Life forms	Broj vrsta u snimci Number of species	12	11	Pokrovna vrijednost Cover value
	Veličina snimke u m ² Size of stand, square meters	5	4	
	Pokrovnost u % Cover, per cent	100	100	
	Broj snimke Number of stand	1	2	
T	Karakteristična vrsta asocijacije Characteristic species of the association <i>Cyperus flavescens</i> L.	1.2	2.2	1125
	Karakteristične vrste sveze (<i>Nanocyperion</i>) reda (<i>Isoëtetalia</i>) i razreda (<i>Isoëto-</i> <i>-Nanojuncetea</i>): Characteristic species of the alliance (<i>Nanocyperion</i>) of the order (<i>Isoëtetalia</i>) and of the class (<i>Isoëto-Nanojuncetea</i>)			
T	<i>Ludwigia palustris</i> (L.) Elliot	3.4	3.3	3750
H	<i>Eleocharis acicularis</i> (L.) Roem et Schult	1.2	1.2	500
T	<i>Juncus bufonius</i> L.	1.2	+3	255
Ch	<i>Hypericum humifusum</i> L.	1.2	1.2	500
T	<i>Gypsophylla muralis</i> L.	+	+2	10
T	<i>Gnaphalium uliginosum</i> L.	+2	+	10
H	<i>Sagina procumbens</i> L.	+	.	5
Hy	<i>Riccia fluitans</i> L.	.	1.1	250
	Pratilice Companions			
G	<i>Juncus compressus</i> Jacq.	+2	+	10
T	<i>Polygonum hydropiper</i> L.	+2	.	5
H	<i>Ranunculus repens</i> L.	.	+2	5
T	<i>Polygonum mite</i> Schrank.	+	.	5
H	<i>Trifolium fragiferum</i> L.	+2	.	5
H	<i>Juncus articulatus</i> L.	.	+	5

Tabela 2. *CARICETUM ELATAE* W. Koch 1926

Životni oblici Life forms	Broj vrsta u snimci Number of species	13	21	13	Pokrovna vrijednost Cover value
	Veličina snimke u m ² Size of stand, square meters	9	15	20	
	Pokrovnost u % Cover, per cent	100	100	95	
	Broj snimke Number of stand	1	2	3	
H	Karakteristična vrsta asocijacije Characteristic species of the association <i>Carex elata</i> All.	5.5	4.4	3.4	6250
	Karakteristične vrste sveze (<i>Caricion rostratae</i>), reda (<i>Magnocaricetalia</i>) i razreda (<i>Phragmitetea</i>): Characteristic species of the alliance (<i>Caricion rostratae</i>) of the order (<i>Magnocaricetalia</i>) and of the class (<i>Phragmitetea</i>)				
G	<i>Iris pseudacorus</i> L.	1.2	1.2	1.1	500
H	<i>Galium palustre</i> L.	1.1	1.2	1.1	500
Hy	<i>Alisma plantago-aquatica</i> L.	.	1.2	1.1	333
G	<i>Eleocharis palustris</i> (L.) R. Br.	.	+ .2	.	3
Hy	<i>Butomus umbellatus</i> L.	.	1.2	4.4	2250
	Pratilice Companions				
H	<i>Juncus effusus</i> L.	+	1.2	1.3	337
H	<i>Ranunculus repens</i> L.	1.2	2.2	2.1	1333
H	<i>Ranunculus flammula</i> L.	1.1	1.1	.	333
Ch	<i>Lysimachia nummularia</i> L.	1.2	1.1	.	333
H	<i>Gratiola officinalis</i> L.	1.2	1.2	.	333
H	<i>Lythrum salicaria</i> L.	.	2.2	+	587
H	<i>Mentha aquatica</i> L.	.	1.3	1.1	333
H	<i>Rumex conglomeratus</i> Murr.	.	+ .2	+	7
H	<i>Oenanthe fistulosa</i> L.	.	+	+	7
H	<i>Potentilla reptans</i> L.	+	+	.	7
H	<i>Myosotis palustris</i> (L.) L.	.	.	3.3	1250
H	<i>Prunella vulgaris</i> L.	.	2.2	.	583
H	<i>Juncus articulatus</i> L.	.	1.2	.	167
H	<i>Succisella inflexa</i>	.	1.2	.	167
Hy	<i>Sparganium neglectum</i> Beeby	.	.	1.1	167
H	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	.	1.2	.	167
T	<i>Polygonum mite</i> Schrk.	+	.	.	7
H	<i>Cardamine pratensis</i> L.	+	.	.	7
H	<i>Mentha pulegium</i> L.	+	.	.	7
H	<i>Lysimachia vulgaris</i> L.	.	+	.	7
H	<i>Rumex crispus</i> L.	+	.	.	7

Tabela 3. *CARICETUM PANICULATAE* Wang, 1916

Životni oblici Life forms	Broj vrsta u snimci Number of species	29	29	26	Pokrovnost vrijednost Cover value
	Veličina snimke u m ² Size of stand, square meters	50	50	50	
	Pokrovnost u % Cover, per cent	100	100	100	
	Broj snimke Number of stand	1	2	3	
	Karakteristična vrsta asocijacije Characteristic species of the association				
H	<i>Carex paniculata</i> L.	5.5	5.5	4.5	7917
	Karakteristične vrste sveze <i>(Caricion rostratae) reda (Magnocaricetalia) i razreda (Phragmitetea):</i> Characteristic species of the alliance <i>(Caricion rostratae) of the order (Magnocaricetalia) and of the class (Phragmitetea)</i>				
H	<i>Galium palustre</i> L.	1.1	2.1	1.2	500
G	<i>Eleocharis palustris</i> (L.) R. Br.	1.1	1.2	1.1	500
H	<i>Lycopus europaeus</i> L.	1.1	1.1	1.1	500
Hy	<i>Sparganium neglectum</i> Beeby	+2	1.2	1.2	337
H	<i>Epilobium parviflorum</i> Schreb	1.1	1.1	+	337
G	<i>Equisetum hiemale</i> L.	1.1	1.1	+	337
H	<i>Poa palustris</i> L.	+	1.1	1.2	337
G	<i>Iris pseudacorus</i> L.	+2	+	+	10
H	<i>Carex elata</i> All.	+2	.	+2	7
Hy	<i>Veronica beccabunga</i> L.	.	+2	+2	7
Hy	<i>Alisma plantago — aquaticum</i> L.	.	+3	.	3
Hy	<i>Veronica anagallis</i> L.	.	+2	.	3
	Pratilice Companions				
Ch	<i>Bryophyta</i> (coll.)	4.4	4.4	3.3	5417
H	<i>Caltha palustris</i> L.	3.3	2.2	2.2	2417
H	<i>Valeriana dioica</i> L.	2.2	1.2	1.2	917
G	<i>Equisetum palustre</i> L.	1.2	1.2	1.1	500
H	<i>Ranunculus repens</i> L.	1.1	1.2	1.2	500
H	<i>Ranunculus flammula</i> L.	1.1	1.1	+	337
H	<i>Potentilla erecta</i> (L.) Hampe.	1.2	+2	1.1	337
H	<i>Lysimachia vulgaris</i> L.	1.1	+	1.2	337
Ch	<i>Lysimachia nummularia</i> L.	+	1.1	1.1	337
H	<i>Lythrum salicaria</i> L.	+	+	1.1	173
G	<i>Orchis palustris</i> Jacq.	+	+	1.1	173
H	<i>Holcus lanatus</i> L.	1.1	+	.	170
H	<i>Rumex acetosa</i> L.	+	+	.	7
T	<i>Trifolium patens</i> Schreb.	+	.	+	7
T	<i>Rhinanthus minor</i> L.	+	.	+	7
H	<i>Ranunculus acris</i> L.	.	+	+	7
H	<i>Cynosurus cristatus</i> L.	.	+	+	7
G	<i>Orchis incarnata</i> L.	+	.	.	3
H	<i>Lychmis flos-cuculi</i> L.	.	+	.	3
H	<i>Plantago lanceolata</i> L.	.	+	.	3

Tabela 4. *CARICETUM ACUTIFORMIS* Sauer 1937

Životni oblici Life forms	Broj vrsta u snimci Number of species	26	23	Pokrovna vrijednost Cover value
	Veličina snimke u m ² Size of stand, square meters	25	20	
	Pokrovnost u % Cover, per cent	100	100	
	Broj snimke Number of stand	1	2	
H	Karakteristična vrsta asocijacije Characteristic species of the association <i>Carex acutiformis</i> Ehrh.	5.5	4.5	7500
	Karakteristične vrste sveze (<i>Caricion rostratae</i>), reda (<i>Magnocaricetalia</i>) i razreda (<i>Phragmitetea</i>): Characteristic species of the alliance (<i>Caricion rostratae</i>) of the order (<i>Magnocaricetalia</i>) and of the class (<i>Phragmitetea</i>)			
H	<i>Galium palustre</i> L.	2.2	1.2	1125
H	<i>Poa palustris</i> L.	1.1	1.1	500
H	<i>Lycopus europaeus</i> L.	1.1	1.1	500
G	<i>Eleocharis palustris</i> (L.) R. Br.	1.1	1.1	500
Hy	<i>Alisma plantago-aquatica</i> L.	+	1.1	255
H	<i>Epilobium parviflorum</i> Schreb.	+	1.1	255
Hy	<i>Veronica beccabunga</i> L.	+2	+	10
H	<i>Carex elata</i> All.	+3	.	5
Hy	<i>Veronica anagallis</i> L.	.	+3	5
G	<i>Carex gracilis</i> Curt.	+2	.	5
Hy	<i>Sparganium neglectum</i> Beeby	+2	.	5
Hy	<i>Butomus umbellatus</i> L.	.	+	5
	Pratilice Companions			
H	<i>Caltha palustris</i> L.	3.3	1.2	2125
G	<i>Scirpus sylvaticus</i> L.	2.2	1.2	1125
H	<i>Ranunculus repens</i> L.	1.1	2.2	1125
H	<i>Festuca elatior</i> L.	1.1	+	255
H	<i>Myosotis palustris</i> (L.) L.	1.1	1.1	500
H	<i>Mentha aquatica</i> L.	+	+2	10
H	<i>Filipendula ulmaria</i> (L.) Maxim.	+	1.1	255
H	<i>Aegopodium podagraria</i> L.	+	+2	10
Ch	<i>Lysimachia nummularia</i> L.	+	+	10
H	<i>Lychnis flos-cuculi</i> L.	+	+	10
H	<i>Lysimachia vulgaris</i> L.	.	1.1	250
H	<i>Carex vulpina</i> L.	+2	.	5
Ch	<i>Cerastium sylvaticum</i> W. et K.	+2	.	5
H	<i>Ajuga reptans</i> L.	+	.	5
H	<i>Alopecurus pratensis</i> L.	+	.	5
H	<i>Bromus racemosus</i> L.	.	+	5
T	<i>Trifolium patens</i> Schreb.	.	+	5
H	<i>Cardamine pratensis</i> L.	+	+	10

Iako je floristički sastav zajednice prikazan samo na temelju tri fitocenološke snimke, ona je česta na području Vukomeričkih gorica. Zajednica je karakterizirana vrstom *Carex elata*, koja je na ovom području uvijek dominantna u sastavu asocijacije.

Od karakterističnih vrsta sveze, reda i razreda u sastavu zajednice najčešće su: *Iris pseudacorus*, *Galium palustre*, *Alisma plantago-aquatica*, *Eleocharis palustris* i *Butomus umbellatus*.

Broj pratilica je velik a njihova pokrovnost i nazočnost ovisi o prilikama na staništu zajednice.

Na području Vukomeričkih gorica nivo je vode na podlozi zajednice *Caricetum elatae* uglavnom vrlo visok.

Biološki spektar zajednice prikazuje sl. 1.b, a iznosi u postocima: H-74,07%; Hy-11,11%; G-7,41%; Ch-3,70% i T-3,70%.

CARICETUM PANICULATAE Wang. 16

Zajednica *Caricetum paniculatae* razvijena je na jednom lokalitetu u dolini južno od mjesta Paun Brdo. Površina ove sastojine iznosi nešto preko 500 m². Kolebanje nivoa vode na staništu zajednice nije veliko u toku godine. Tlo je bogato humusom. Na podlozi zajednice mogu se vrlo lako vidjeti masne, rdavo crvene prevlake na vodi i tlu. One potječu od željeznih bakterija, koje su bogato razvijene na svemu staništu zajednice. Pojava željeznih bakterija na staništu je općenito karakteristika zajednice iz sveze *Caricion rostratae* (Balátová-Tuláčková 1963).

Sastav zajednice. Floristički sastav zajednice prikazan je na tabeli 3. na temelju tri fitocenološke snimke iz već spomenutog lokaliteta (Paun Brdo, 19. 6. 1972, V; 18. 6. 1972, I. i II). Vegetacija je visoka oko 70 cm.

Karakteristična vrsta zajednice je *Carex paniculata*, koja je ujedno i dominantna vrsta u sastavu zajednice.

Prisutnost velikog broja karakterističnih vrsta sveze, reda i razreda jasno svjedoči o sistematskoj pripadnosti zajednice.

Pratilica ima velik broj, a njihova nazočnost i pokrovnost varira ovisno o prilikama na staništu, u prvom redu s obzirom na vodostaj.

Biološki spektar zajednice prikazuje sl. 1c, a iznosi u postocima: H-57,57%; G-18,18%; Hy-12,12%; T-6,06%; Ch-6,06%.

CARICETUM ACUTIFORMIS Sauer 37

Ova je zajednica razvijena u mikrodepresiji terena uz potok Buna kod mjesta Mala Buna. Razina vode na staništu zajednice vrlo je promjenljiva tijekom godine i izravno ovisi o vodostaju u potoku Buni. Zajednica je razvijena na tlu s velikom količinom nagomilanog humusa. Vegetacija je visoka i doseže visinu i preko 150 cm.

Sastav zajednice. Floristički sastav zajednice prikazan je na tabeli 4. na temelju dvije fitocenološke snimke (Mala Buna, 10. 6. 1972, XIV. i XV).

Asocijacija *Caricetum acutiformis* karakterizirana je vrstom *Carex acutiformis*, koja je dominantna u njezinom florističkom sastavu.

Karakteristične vrste sveze, reda i razreda obilno su nazočne u sastavu zajednice. Među njima se ističu: *Galium palustre*, *Poa palustris*, *Lycopus europaeus*, *Alisma plantago-aquatica*, *Epilobium parviflorum* i *Veronica beccabunga*.

Pratilica ima velik broj, a on često ovisi, kao i u srodnih zajednica *Caricetum paniculatae*, o razini vode na staništu zajednice.

Biološki spektar zajednice prikazan je na sl. 1d, a iznosi u postocima: H-64,52%; Hy-16,13%; G-9,64%; Ch-6,45%; T-3,22%.

Zaključak

Rezultati prikazanih istraživanja pokazuju da je red *Isoëtetalia* na području Vukomeričkih gorica zastupan zajednicom *Cyperetum flavescentis*, a red *Magnocaricetalia* zajednicama: *Caricetum elatae*, *Caricetum paniculatae* i *Caricetum acutiformis*.

Asocijacija *Caricetum paniculatae* i *Caricetum acutiformis*, koliko je vidljivo iz pristupačne literature, u ovom se radu prvi puta spominju za područje naše zemlje.

Literatura

- Balátova-Tuláčková, E., 1963: Zur Systematik der europäischen *Phragmitetea*. *Preslia* 35, 118—122. Brno.
- Braun-Blanquet, J., 1964: Pflanzensoziozoologie. Springer Verlag. Wien — New York.
- Horvatić, S., 1931: Die verbreitetsten Pflanzengesellschaften der Wasser und Ufervegetation in Kroatien und Slavonien. *Acta Bot. Croat.* 6, 71—108.
- Horvatić, S., 1963: Vegetacijska karta otoka Paga s općim pregledom vegetacijskih jedinica Hrvatskog primorja. *Prir. istraž. Jugosl. akad.* 33, *Acta biologica* 4, Zagreb.
- Oberdorfer, E., 1957: Süddeutsche Pflanzengesellschaften. *Pflanzensoziozoologie*, 10, Gustav Fischer Verl., Jena.
- Pignatti, S., 1954: Introduzione allo studio fitosociologico della pianura veneta orientale 169 p. Florli.
- Šegulja, N., 1973: Rezultati fitocenoloških istraživanja na području Vukomeričkih gorica (prethodno saopćenje). *Ekologija* 8, 1, 45—52, Beograd.
- Šegulja, N., 1974: Biljni pokrov Vukomeričkih gorica. *Disertacija (mscr.)*, Zagreb.

SUMMARY

THE VEGETATION OF THE ORDERS ISOËTETALIA AND MAGNOCARICETALIA IN THE AREA OF VUKOMERIČKE GORICE

Nedeljka Šegulja

(Institute of botany, University of Zagreb)

In this paper the vegetation of the orders *Isoëtetalia* and *Magnocaricetalia* on the of Vukomeričke gorice has been presented.

The following communities been recently described for this area:

Order: *Isoëtetalia*

Alliance: *Nanocyperion flavescentis*

Association: *Cyperetum flavescentis*

Order: *Magnocaricetalia*

Alliance: *Caricion rostratae*

Associations: *Caricetum elatae*

Caricetum paniculatae

Caricetum acutiformis

The communities *Caricetum paniculatae* and *Caricetum acutiformis* are noted for the first time in Croatia.

Dr Nedeljka Šegulja
Botanički zavod Prirodoslovno-matematičkog fakulteta
Sveučilišta u Zagrebu
41 000 Zagreb
Marulićev trg 20/II